

Dues mirades

Dies, hores, Pla

JOSEP MARIA **Fonalleras**

Parlant amb **Xavier Pla**, l'editor i autor del pròleg de *La vida lenta*, el llibre que recull les notes per a tres diaris de **Josep Pla**, repeteix amb vehemència i convicció el que ja escriu a l'anàlisi que fa d'aquests documents domèstics: «La solitud de **Pla** no és física. Com a escriptor, **Pla** sembla viure en una greu solitud moral». Aquest potser és el resum més explícit que s'extreu de la lectura d'uns textos que només eren anotacions quotidianes, sense una estricta vocació literària, sense cap indicació que ens permeti suposar que anaven més enllà de la discreta disciplina imposada de deixar constància dels dies i les hores. I encara una altra conclusió: fins i tot en aquest format sense forma, sense l'elaboració estilística

que reclama un escrit amb voluntat de ser-ho, fins i tot aquí, **Pla** se'n presenta amb tota la seva fortalesa, amb la dèria inequívoca de qui escriu perquè respira. Ho diu en un comentari recent **Antonio Muñoz Molina**: «En les pàgines telegràfiques de *La vida lenta* s'hi escolta la seva veu, crepita intacta la qualitat de la seva escriptura».

Aquí sembla que **Pla** es dediqui només a beure, a menjar, a dormir, a xerrar, a lamentar-se, a observar (i patir) el temps i la temperatura. Però, en el fons, és una excusa magnífica per deixar-se anar en el seu magma literari. Deixar-se emportar, arrossegats per la vida que s'escola, que flueix. Compartir l'aparent no-res i descobrir el món que s'hi amaga. ≡

Soledat

EMMA **Riverola**

Aquest és el conte de la noia que se'n va. I de l'home que va arribar. També del jove que va marxar. I dels altres que van venir. I de més que van partir. És el conte de molts que van haver de fer la mala i anar-se'n a buscar un futur. El conte de tants que van venir aquí a provar fortuna, fugint de la fam i de la por. Avui, uns i altres miren el calendari i potser el somriure se'ls tenyeix de certa melancolia. És inevitable que el record es treni com les garlandes de Nadal i que l'absència pesi una mica més que la resta dels dies. És la nit en què la distància sembla insalvable, en què el cor es fa més petit i únicament podria eixamplar-se omplint-lo amb el so d'unes veus, amb el contacte

d'aquestes pells que avui semblen més llunyanes.

L'obra social de Sant Joan de Déu ha creat unes caixes solidàries per a aquestes festes nadalenques. Són unes caixes senzilles, de cartró, però carregades dels misatges més valuosos. Caixes d'un quilo de *T'estimo*. O d'un milió de moixaines. O de deu petons molt tendres. O de mil gràcies. O de 365 Nadals. Caixes buides perquè cadascú les ompli del que vulgui o del que pugui, però que contenen l'únic que no es pot comprar. El seu import es destinarà a ajudar els col·lectius més vulnerables, els que no disposen de recursos ni cobertures. Perquè la soledat no es converteixi en desemparament. Perquè el conte acabi bé. ≡ www.obrasocialsantjoandedeu.org/ca

Petit observatori

JOSEP MARIA **Espinàs**

Per Nadal només l'afecte val

Per als qui ja som vells –o, com diuen alguns, «per als qui ja tenim anys», estalviant-se el molts– el Nadal es presenta com un dia estrany. Molt més carregat de referències que cap altre dia de l'any. Perquè el Nadal és una festa que, al mateix temps, és present i és retrospectiva. El present nadalenc té pocs o molts protagonistes, depèn de l'amplitud del nucli familiar. Des dels nens de pocs anys fins a uns possibles avis, i fins i tot rebesavis, incloent-hi a més els homes i les dones que han arribat a la maduresa. I no puc oblidar, en aquest esbós de la diversitat, l'existència dels solitaris, un fet que hauria de ser objecte d'un altre article.

Per als qui estem arribant als últims anys del cicle dels 80, una mirada enrere ens proporciona un atapeïment de fets, de sorts i de desgràcies, que una inevitable feblesa de la memòria acostuma a difuminar-ne els detalls. Això sí, potser al voltant de la taula, algú més

La celebració del Nadal és en el fons un acte d'optimisme col·lectiu

jove o més lúcida fa ressuscitar alguna anècdota curiosa, pintoresca i a vegades emotiva que forma part de la història familiar.

Però qui sap si aquesta capa de boira que, amb el pas del temps, es va posant sobre els records, ens ajuda a sobreviure sense drama. Ben mirat, la festa cristiana de Nadal va néixer per tapar una festa pagana que celebrava un fet astronòmic: l'acabament del solstici d'hivern i el començament de la prolongació de la llum del dia. El sol, que aquests dies comença a imposar-se a poc a poc, ha estat un símbol compartit per moltes creences.

La celebració del Nadal –amb el nom que sigui– és en el fons un acte d'optimisme col·lectiu. Llàstima que no pugui ser sempre un dia alegre per a tothom. Desitjo a dues amigues meves, **Rosó i Maria**, que el sol que se'n acostarà cada vegada més els porti un somriure reconfortant. Perquè el sol és el nostre benefactor des que el món és món.

I desitjo als lectors, i també a mi mateix, que el Nadal ens ajudi a respirar amb calma. ≡

Les bases de l'Estat del benestar

La solidaritat ben entesa

Una protecció social estable i sostenible demana una fiscalitat en la qual s'aporta segons la riquesa

TERESA **Crespo**

En aquests dies nadalencs la paraula *solidaritat* està present als mitjans de comunicació, al carrer, als comerços, en qualsevol racó i lloc de la nostra vida quotidiana. I aquesta persistència, una mica exagerada, m'ha fet pensar en el sentit de la paraula.

La solidaritat sorgeix entre un grup de persones que senten un cert impuls o obligació de prestar ajuda a uns altres membres del conjunt. És un valor que socialment ha vingut a substituir-ne d'altres, com ara la caritat o la beneficència, per la càrrega de paternalisme o la relació jeràrquica que aquests últims estableixen entre qui dóna i qui rep. La solidaritat està vinculada a conductes ètiques i a un sentiment de responsabilitat molt lloable, però s'hauria de distingir entre diferents tipus de solidaritat, no totes amb el mateix valor ni la mateixa funció.

Hi ha una solidaritat –potser la més lligada a la presència social a la qual abans em referia– que té un caràcter individual, protagonitzada per persones que, de manera voluntària, presten ajuda a una altra per resoldre un problema concret. És el cas de les donacions de roba, aliments o almoines, i de la solidaritat entre familiars que tant ha augmentat amb la crisi. Es tracta d'actes que busquen paliar mancan-

ces de l'entorn pròxim o conegut i que se centren en ajudes conjunturals i assistencials que no qüestionen ni persegueixen transformar les condicions que ens hi han portat. Ajuden i tenen un gran valor, evidentment, però únicament resolen el problema del moment; no comporten un canvi de caràcter estructural de la realitat perquè no identifiquen les raons que l'han produït ni tenen voluntat de modificar-la. Serveixen, sobretot, per solucionar una qüestió puntual i, sovint, per tranquil·litzar la pròpia consciència.

TAMBÉ existeix una solidaritat col·lectiva o comunitària que sorgeix de la proximitat relacional amb altres persones, o del coneixement de les seves problemàtiques, i que l'exerceix una part de la població cap al col·lectiu que pateix la situació de dificultat. Conté un element de crítica i rebuig que desemboca o entronca en una voluntat de transformació social, motor de l'organització de grups que lluiten contra situacions que desitgen canviar i evitar que es repeteixin. Em refereixo en aquest cas a plataformes reivindicatives, mobilitzacions ciutadanes o entitats sense ànim de lucre que lluiten contra la injustícia i a favor de les persones més vulnerables, i que amb les seves actuacions aconseguen modificar certes coses.

MONRA

No obstant, m'agradaria destacar que la solidaritat per excel·lència és la pública, en la qual tota la població, començant pels poders públics, se sent corresponsable de garantir els drets de la ciutadania i construir una societat més justa i equitativa. Crec que aquesta solidaritat és la pròpia de les societats democràtiques, participatives i redistributives, en les quals l'Estat assumeix la seva responsabilitat com a garant dels drets de les persones i gestiona els interessos col·lectius en nom del bé comú.

Això significa que la ciutadania se sent copartícip d'aquesta funció i, a través d'una fiscalitat adequada en la qual cadascú aporta segons les seves riqueses els recursos que li corresponen, aconseguix mantenir un sistema de protecció social estable i sostenible. Pagar impostos és la màxima expressió de

la solidaritat amb el conjunt de la societat; és el resultat de pensar que els recursos de tots han de ser compartits per tots i que, només si aquesta solidaritat existeix, aconseguim cristal·litzar l'Estat del benestar com a proveïdor d'uns serveis universals capaços de garantir els mínims vitals a tota la població.

AVUI EL QUE interessa a molts ciutadans és trobar maneres d'eludir impostos, o de no pagar un o altre IVA. Aquesta actitud significa que no ens hem plantejat que pagar impostos no és només una obligació establerta per les nostres lleis, sinó la forma d'aconseguir que els nostres conciutadans puguin viure dignament i tots puguem disfrutar d'un mínim de benestar. Potser si recordem per a què serveixen els impostos i, sobretot, si pensem en les famílies i els nens que avui pateixen la més absoluta pobresa, els pagarem amb més convicció.

No podem obviar, per últim, la part de l'equació que correspon a l'Estat en la distribució dels recursos, i que avui passa per invertir en protecció social molt més del que s'hi destina actualment. Cal recordar que estem molt per sota del nivell mitjà europeu i que en els últims anys els recursos per a polítiques socials han anat disminuint fins a retrocedir als nivells pressupostaris de fa una dècada, mentre les demandes, per contra, creixen en gran mesura. ≡

Presidenta d'Entitats Catalanes d'Acció Social (ECAS).